

Sygn. akt I NWW 7/20

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło

w związku z wnioskiem pełnomocnika M. B.

o wyłączenie sędziego Sądu Apelacyjnego w (...) W. P. od orzekania w sprawie o sygn. akt II AKzw (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 8 maja 2020 r.

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

W dniu 18 lutego 2020 r. w trakcie odbywającego się przed Sądem Apelacyjnym w (...) posiedzenia w sprawie II AKzw (...), którego przedmiotem było rozpoznanie zażalenia obrońcy skazanego M. B. na odmowę zawieszenia postępowania karnego wykonawczego, pełnomocnik skazanego – adw. K. C. wniosła o wyłączenie sędziego Sądu Apelacyjnego w (...) W. P. od orzekania w sprawie, albowiem „zachodzą wątpliwości co do prawidłowości powołania jego osoby na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego”. W uzasadnieniu pełnomocnik powołała się na stanowisko zawarte w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (k. 971 akt sądowych).

W dniu 26 lutego 2020 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo Sądu Apelacyjnego w (...) II Wydział Karny, który – działając na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.

2020, poz. 190) – przedstawił Sądowi Najwyższemu przedmiotowy wniosek o wyłączenie sędziego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: uSN), do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Stosownie do art. 26 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Wskazane przepisy prawne zawarte zostały w ustawie z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 190), weszły w życie w dniu 14 lutego 2020 r. i stanowią instytucję nową, która może budzić wątpliwości co do jej rozumienia i zakresu stosowania.

Można bowiem powziąć wątpliwość, czy tak ukształtowane przepisy, a w szczególności art. 26 § 3 uSN powodują, że w każdym przypadku – podniesienia zarzutu, który obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości – w szczególności, jeżeli w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz

niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3) – prowadzi to do rozstrzygnięcia polegającego na pozostawieniu bez rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego. Dalej, że powoduje to skutek w postaci wyłączenia możliwości stosowania skutków wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu, polegających na możliwości badania niezawisłości lub bezstronności sędziego w konkretnej sprawie. Także powstaje wątpliwość, czy w trybie art. 26 § 2 i n. uSN, kierowanie pytań prejudycjalnych do TSUE dokonuje się wyłącznie za pośrednictwem Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Odnosząc się do tych kwestii Sąd Najwyższy w składzie niniejszym podziela poglądy prawne zawarte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19 mającej moc zasady prawnej, że obowiązkiem sądu jest stosowanie prawa UE zgodnie z porządkiem hierarchicznym źródeł prawa. Z wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu wynika, że bezpośrednim adresatem obowiązków w nim skonkretyzowanych jest Sąd Najwyższy, który powinien czuwać nad skuteczną realizacją wymogów konstytucyjnych oraz prawa UE. Interpretacja art. 26 uSN powinna odbyć się z uwzględnieniem wskazań zawartych w tym wyroku. Interpretacji art. 26 § 2 i 3 uSN, należy dokonać z jednej strony przy uwzględnieniu zasady braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego, z drugiej strony zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnej sprawie do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd przy zastosowaniu wykładni prawa zawartej w wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. Wykładnia stosowania wzmiankowanych przepisów powinna uwzględniać możliwość kontroli, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W niniejszej sprawie wnioski o wyłączenie sędziego Sądu Apelacyjnego w (...) W. P. został oparty wyłącznie o treść pkt 2 uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23

stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20), gdzie wskazano, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Wniosek w niniejszej sprawie nie zawiera takich elementów konstrukcyjnych i argumentów dotyczących tej konkretnej sprawy, które pozwalałyby na jego uwzględnienie. Dotyczy to w szczególności wymagania, aby oprócz postawienia wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania konkretnej sprawy, sformułowano stosowne zarzuty, ich uzasadnienie i w miarę możliwości wykazano lub chociażby uprawdopodobniono okoliczności wskazujące na brak bezstronności lub niezawisłości sędziego (wniosek *in concreto*). W niniejszej sprawie okoliczności wskazujących na brak niezawisłości i bezstronności sędziego nie wskazano. W szczególności w świetle powoływanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. dochodzić może do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, jeżeli przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności (jak np. po powołaniu na stanowisko sędziego), które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej konkretnych okolicznościach. W takiej sytuacji wykazując te okoliczności w konkretnej sprawie, zachodzą podstawy rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w ramach art. 26 § 2

uSN i do wyłączenia konkretnego sędziego od rozpoznawania w konkretnej sprawie (wniosek *in concreto*).

Taki kierunek wykładni pozwala na stosowanie prawa UE i wykonanie wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., gwarantując stronie prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu jako instrumentu ochrony procesowej. Natomiast rozpoznanie merytoryczne wniosku o wyłączenie sędziego (w wypadku wniosku *in abstracto*) na podstawie art. 26 § 2 uSN uniemożliwiają takie braki konstrukcyjne wniosku jak właśnie niesformułowanie zarzutów, ich uzasadnienia i przynajmniej uprawdopodobnienia i podania okoliczności faktycznych, na podstawie których można zweryfikować zasadność stawianych zarzutów. W takiej sytuacji sąd pozostawia wniosek bez rozpoznania na podstawie art. 26 § 3 uSN. W szczególności należy uznać, że warunków konstrukcyjnych wniosku o wyłączenie nie spełnia sam pojedynczy zarzut złożony w ramach postępowania karnego wykonawczego do protokołu posiedzenia po prawomocnym skazaniu, że osoba orzekająca nie jest sędzią albo, że powołano ją wadliwie. Celem kontroli i stosowania kryteriów określonych w wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., jest zapewnienie rozpoznania sprawy przez sąd spełniający kryteria niezależności i bezstronności (swoisty bezpiecznik procesowy) a nie kontrola aktu powołania sędziego, gdyż w tym zakresie nie występuje droga sądowa, (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NZOP 3/19, postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09). Kontrola uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o rekomendowaniu sędziego odbywa się na etapie ich zaskarżenia do Sądu Najwyższego, jak stwierdzono w uzasadnieniu ww. uchwały składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r. Inaczej stanowiłoby to także naruszenie prerogatywy Prezydenta do powoływania sędziów, w świetle potwierdzonej przez TSUE we wzmiankowanym wyroku z 19 listopada 2019 r., niedopuszczalności kontroli sądowej aktów ustrojowych Prezydenta RP.

Reasumując podstawy do pozostawienia wniosku bez rozpoznania przykładowo mają miejsce, gdy wniosek nie spełnia wskazanych wyżej warunków konstrukcyjnych (wniosek nie podaje okoliczności faktycznych i ich oceny prawnej, uzasadnienia czy też uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń) albo ma charakter *in abstracto* bez odniesienia się do konkretnej sprawy, gdy przykładowo

podważana jest – nie tyle niezawisłość sędziego w ramach rozpoznawanej przez niego konkretnej sprawy – ile to, czy ktoś jest w ogóle sędzią (np. powołuje się okoliczność powołania sędziego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, okoliczności powołania sędziego przez Radę Państwa, czy też okoliczności powołania sędziego w okresie od 1990 r. do 2007 r., kiedy prawo nie przewidywało odwołań od uchwał KRS o rekomendacji na stanowisko sędziego). Przedmiotowy wniosek nie wskazuje jaki wpływ na niezawisłość i rozpoznawanie sprawy ma okoliczność, że sędziego powołano na podstawie rekomendacji KRS ukształtowanej na podstawie przepisów z grudnia 2017 r. W świetle wzmiankowanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu, sama w sobie okoliczność, że powołano sędziego przez KRS ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, nie uzasadnia zarzutu braku niezależności lub bezstronności, bowiem konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu, w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego.

Nie można także uznać, w związku z pierwszeństwem prawa UE przed ustawami zwykłymi, że analizowany przepis art. 26 uSN stoi na przeszkodzie zadawaniu pytań prejudycjalnych przez sądy powszechne lub też, że wyłączną kompetencję ma do tego Izba Kontroli Nadzwyczajnej Sądu Najwyższego, czy ich cofania. Pomijając nadrzędną hierarchicznie rolę Traktatów UE, cofnięcie pytania prejudycjalnego przez inny sąd niż ten, który zadał pytanie, byłoby nieskuteczne (wyrok TSUE z 27 lutego 2014 r., *Pohotovost'*, C-470/12, ECLI:EU:C:2014:101, pkt 31 i 32, wyrok TSUE z 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-210/06 *Cartesio*, Zb.Orz. s. I-9641, pkt 97). Należy także uznać, że omawianych przepisów (art. 26 § 2 i § 3 uSN), w świetle wykładni wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., nie można rozumieć w ten sposób, że badanie niezawisłości sędziego należy do wyłącznej kompetencji Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (art. 26 § 2 uSN).

Reasumując, mając powyższe na uwadze, i zważywszy także na brak powołania przez wnioskodawcę jakichkolwiek okoliczności, które mogłyby

świadczyć o braku bezstronności sędziego W. P., przy jednoczesnym niekwestionowaniu jego kwalifikacji, przygotowania merytorycznego i dotychczasowego doświadczenia, czy też jego zachowania po uzyskaniu nominacji sędziowskiej, stwierdzić należy, że wniosek, jako obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego, winien zostać oddalony. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że samo powołanie się przez wnioskodawcę na treść uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. nie mogłoby – w świetle jej treści – stanowić wystarczającej podstawy uwzględnienia zgłoszonego wniosku o wyłączenie sędziego. Uchwała wskazuje bowiem jedynie na pewną ewentualną wadliwość procesu powołania sędziego, która mogłaby prowadzić do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności, jednak jej stwierdzenie każdorazowo uzależnione jest od konkretnych okoliczności, które wnioskodawca winien dopiero wskazać, co stanowiłoby realizację kryteriów z wzmiankowanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu.

Odnotować wreszcie trzeba, że zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20) rzeczona uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, Nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, orzekł jak w sentencji postanowienia.

